

PARTENERIATUL SCHWABEN-SUCEAVA-CERNĂUȚI

Mihai Iacobescu

Între 28 aprilie – 5 mai 1997 o delegație a Consiliului și Prefecturii județului Suceava s-a deplasat la Augsburg, regiunea Schwaben, din Germania, spre a semna documentele oficiale ale Parteneriatului între Schwaben, Cernăuți și Suceava. Din delegația română a făcut parte și semnatarul acestor rânduri.

În ziua de 1 mai 1997 vizităm **Institutul Bukowina**, din Augsburg. Institutul este găzduit într-o clădire din apropierea fostelor hangare ale faimoaselor păsări ale morții, Messerschmitt, fabricate în epoca lui Hitler.

Institutul Bukowina – ne explică domnul **Dr. Georg Simnacher**, președintele Consiliului Regiunii Schwaben – s-a fondat în 1988, în zilele când s-a prăbușit Zidul Berlinului. Atunci, această instituție avea menirea să se ocupe de **trecutul** nemților din Bucovina, dintre care circa 3.000 se refugiaseră, la începutul celui de-al doilea război mondial în regiunea Schwaben. Acum însă a sosit vremea ca institutul să se ocupe mai ales de **viitorul Bucovinei**. Din această rațiune s-a născut și Parteneriatul. Prof. dr. **Johannes Hampel** președintele institutului subscie aprecierilor făcute de antevorbitorul domniei sale, deși, apreciază el, nu întotdeauna este de acord cu oamenii politici. El spune în esență că dezideratul zilelor noastre constă în crearea unei Patrii comune pentru toți, Europa. Dr. **Ortfried Kotzian**, directorul institutului, ne rezumă istoricul acestuia. Inițiativa înființării aparține actualului președinte al regiunii, dr. Georg Simnacher, care a patronat repatrierea refugiaților din Bucovina și plasarea lor. Este vorba, apreciază el, de circa 3.000 de refugiați germani din Bucovina. Deschis în zilele prăbușirii Zidului Berlinului, institutul a fost “o fereastră spre Est”. Colectivul institutului are o bibliotecă de peste 30.000 de cărți despre trecutul Bucovinei mai ales în limbile germană, română, rusă, ucraineană etc. institutul tipărește revista “**Kaindl-Archiw**”, care a ajuns în acest an, 1997, la numărul 30. Institutul a organizat simpozioane și conferințe, întâlniri și reuniuni științifice în Germania, Austria, Ucraina, România, Palestina etc. pe teme diverse, referitoare la realitățile istorice din Bucovina. Una dintre cele mai serioase și promițătoare întâlniri și reuniuni științifice pe tema istoriei Bucovinei – apreciate de directorul institutului – este cea care s-a desfășurat la Rădăuți, în iunie 1997, în cadrul căreia s-a ajuns la stabilirea unui program concret de colaborare între centrele de la Augsburg, Rădăuți și Cernăuți. Din 1996 Institutul de la Augsburg a acordat și câte două burse studenților de la Universitățile din Iași și Suceava. Membrii institutului cunosc și învață limbile română și ucraineană.

La 2 mai 1997, în Sala de Aur a Primăriei din Augsburg, în acordurile Imnului Europei se desfășoară ceremonia semnării documentului oficial al Parteneriatului, între regiunea Schwaben – Administrația de Stat a ținutului Cernăuți și Consiliului Județean Suceava. Evenimentul este apreciat de partea germană “de pionierat și unic”.

În declarația comună încheiată cu acest prilej între conducerile oficiale ale celor trei unități administrativ-teritoriale, din Germania, România și Ucraina, se relevă că țelul urmărit este acela de-a da colaborării, care deja s-a încheat în ultimii ani, “un caracter oficial”, de a întări “relațiile prietenești” între cele trei zone, “în domeniile cultural, social, economic”, de a stimula cooperarea între firmele private, societățile culturale și organizațiile

neguvernamentale” în așa fel încât, “unind eforturile în realizarea acestui deziderat”, rezultatul Parteneriatului să ofere “un model în procesul de dezvoltare a Europei”.

Documentul – întocmit în limbile germană, română, ucraineană – a fost semnat de dr. Georg Simnacher, președintele Consiliului Regiunii Schwaben, diplomat economic Gavril Mârza, președintele Consiliului Județean Suceava, iar în numele președintelui Consiliului ținutului Cernăuți, de un reprezentant al acestuia, Vladimir Stefanef.

La ceremonia oficială au participat reprezentanți ai celor trei unități administrativ-teritoriale, consilieri, miniștri ai Germaniei, refugiați germani din Bucovina, artiști germani, români și ucraineni, ziariști, corespondenți de presă, radio și televiziune din Germania.

Pozițiile oficiale formulate în luările de cuvânt ale reprezentanților merită a fi rezumate și ilustrate, spre a oferi și cititorilor români informațiile corespunzătoare, după textul oficial al documentelor publicate în “Kaindl-Archiv” și impresiile personale, ca martor ocular, participant din partea delegației române.

I. Din partea germană:

D-na Margarete Rohphirsch – Schmid, primarul orașului Augsburg, a salutat călduros încheierea acestui protocol. Augsburgul – a spus vorbitoarea – are “legături tradiționale cu multe regiuni din lume” fapt datorat prezenței aici a “marilor imperii comerciale a unor renumite familii de negustori”. Azi orașul întreține relații de parteneriat cu centre urbane din Franța, Marea Britanie, SUA, Japonia, Cehia, Ucraina, China și cu o serie de orașe mari din Europa, în cadrul unor programe ale Comunității Europene.

Parteneriatul cu Bucovina este “un mare pas înainte”, care “va deschide granițe și va realiza punți”, adâncind relațiile germane cu partenerii din sud-estul Europei și stimulând legăturile dintre regiunile învecinate, dintre Ucraina și România, iar “drumurile care se deschid acum vor duce, desigur, spre viitor”. Puntea deschisă de acest parteneriat sunt necesare “pentru pacea și libertatea Europei de mâine”; și – se întreba vorbitorul – “unde ar putea să se realizeze aceste speranțe, mai repede decât în Bucovina, unde până în perioada totalitarismului, locuitorii ei de diferite naționalități au dezvoltat o cultură deosebită de conviețuire pașnică”. În încheiere s-au propus: întâlniri directe, contacte prin care să se dezvolte prietenii, fiindcă “adevăratul sens al unei astfel de acțiuni implică întotdeauna participarea directă a omului”.

Dr. Georg Simnacher, președintele Consiliului regiunii Schwaben, inițiatorul acestui parteneriat constata că “patronajul (vechea stăpânire austro-ungară n.n.) se transformă în parteneriat” și “din emigrare și expulzare se naște un nou început în spiritul păcii europene”. Chiar dacă trecutul a lăsat urme în Bucovina, în prezent, în viziunea profetică a unui om politic precum Charles de Gaulle, scopul tuturor eforturilor este de a se crea “o Europă comună de la Oceanul Atlantic până la Urali”.

Regiunea Schwaben dorește să încheie o parteneritate regională cu ținutul Cernăuți din Ucraina și județul Suceava din România în slujba Europei pentru că “legăturile între Schwaben și Bucovina sunt seculare și că în urmă cu 450 de ani au existat mari generații de negustori la Augsburg care întrețineau legături comerciale cu ținuturi din România și Ucraina. Apoi, o mare parte din regiunea Schwaben a aparținut, ca și Bucovina, mult timp coroanei Austro-Ungare. În 1940, germanii din Bucovina au fost strămutați în Schwaben în urma pactului Hitler-Stalin. În 1955 Schwaben a preluat paternitatea asupra Asociației Germanilor Bucoveneni. Din rândul acestor refugiați germani-bucoveneni “nu s-au auzit niciodată voci naționaliste sau revanșiste”. Iar când “numărul martorilor (germani veniți din Bucovina, n.n.) a început să scadă și a apărut pericolul dispariției conștiinței istorice și etnice, am inițiat înființarea Institutului Bucovina, în 1988”; el și-a început activitatea odată cu unificarea Germaniei.

Cum sistemele politice comuniste din Europa centrală, de est și din sud-est s-au prăbușit, în prezent, "trebuie găsite forme și structuri noi de conviețuire pe continent". La început, Institutul Bucovina își desfășura activitatea "orientată spre trecut și își propunea să păstreze cultura și viața spirituală a germanilor bucovineni în conștiința germanilor și europenilor"; dar "acum i-au revenit noi sarcini în realizarea formelor și structurilor pentru o Europă comună".

Relevând că, "astăzi Bucovina este împărțită în două regiuni care țin de două state diferite" el se întreabă: "este acest fapt un impediment? Are această împărțire o importanță?" Răspunsul direct este evitat fiindcă pentru germani, acum după ce și-au realizat unirea, divizarea altora nu-i mai interesează; ba, poate le este chiar mai prielnică investițiilor avantajoase. Vorbitorul precizează: "privirea spre trecut, nu ne ajută în viitor!"

În problema cooperării cu Bucovina, Simnacher speră să primească sprijinul programelor europene, germane și bavareze, iar regiunea Schwaben să fie doar "un fel de lentilă care să înmănușeze razele solare din programele de ajutor și sprijin ale Uniunii Europene". El mai spune că e necesar să se treacă la organizarea unui serviciu european de pace pentru regiunile partenere, colaborarea între manageri, experți și oameni tineri, adoptarea unor programe de schimb între universități și proiecte de cercetare comune. Deja, s-a transpus în viață "programul de tineret Schwaben-Bucovina de nord-Bucovina de sud", fiind susținut de diverse instituții din Stuttgart, Kaufbeuren, Gunzburg etc. Se adaugă programe speciale pentru profesori, elevi, studenți. El reamintește că "în Bucovina se află renumitele mănăstiri ale Moldovei "și acest fapt ar înlesni și stimula turismul. Simnacher face, în final, aprecierea că "în vechea monarhie cezaro-crăiască, Bucovina a fost cunoscută ca un ducat tolerant, în care etniile și confesiunile și-au manifestat respectul în mod exemplar", iar inițierea și încheierea acestui Parteneriat este o scțiune unică până acum în Germani și Europa.

Dr. Theo Waigel, ministru de finanțe al Germaniei face mai întâi un rezumat istoric în care relevă că relațiile dintre Schwaben și Bucovina au o veche tradiție, că încă din sec. XVIII-XIX, de aici au pornit "coloniști spre estul și sud-estul Europei; ei au creat așezări, care au devenit insule de limbă germană în teritoriile cucerite de habsburgi de la Imperiul Otoman", între care Banat și Bucovina; în acest fel s-au dezvoltat regiuni în care populații de origini etnice și limbi diferite au conviețuit pașnic. Ducatul Bucovina, până la 1918, aparținând Casei de Austria, a fost o regiune de model european. Dar "două războaie mondiale, totalitarismul, acțiuni de strămutare și deportări au distrus așa-numita Elveție a estului". În continuare se evidențiază rolul și locul ce l-a avut Institutul din Augsburg în domeniile cercetării istorice, științifice și culturale în integrarea germanilor din Bucovina în noua lor patrie, precum și în organizarea schimburilor interculturale cu statele vecine din răsăritul Europei și mai ales cu Bucovina.

Abordând problema contribuției financiare a Germaniei la procesul de reformare în statele din Europa Centrală și de Est, precum și în CSI din fosta Uniune Sovietică, dr. Theo Waigel relevă că: statele din fosta URSS au primit între anii 1990-1996 suma de 125,7 miliarde de mărci; statele din centrul și estul Europei – 56,5 miliarde de mărci; România a primit 5 miliarde de mărci și alte fonduri în valoare de 85 milioane de mărci pentru proiecte de reformă în economie și agricultură; România mai obține de la Comunitatea Europeană 550 milioane ECU pentru echilibrarea balanței de plăți și 600 de milioane ECU din programele PHARE. Germania contribuie cu 30% la aceste fonduri.

După ce precizează ajutoarele germane pentru Ucraina – peste 3 miliarde mărci – ministrul finanțelor stăruie în final asupra măsurilor adoptate în favoarea minorităților germane din zona centrală și est-europeană, precum și în statele din fosta Uniune Sovietică. Pentru minoritarii din România s-au alocat 130 de milioane mărci pentru anii 1990-1996 și

alți 8 milioane mărci pentru 1997, urmărindu-se “o politică activă de pace”, care are la bază “principiul de integrare și bună înțelegere”.

Secretarul de stat, Bernd Kräzle, ministru de justiție consideră semnarea parteneriatului “o etapă spre o Europă unită” și, totodată, “o continuare firească a relațiilor istorice dintre Schwaben și Bucovina”. Reamintind și el că “la scurt timp după preluarea stăpânirii de către austrieci, în anul 1775, în Bucovina s-au stabilit și numeroși țărani din Schwaben, din ținuturile Burgau și Günzburg” și că “Bucovina a constituit un exemplu viu de conviețuire pașnică și fructuoasă între popoarele și etniile din această regiune geografică”, el subliniază că “românii, germanii, ucrainenii, evreii, rușii și alte populații au trăit împreună în respectul reciproc” și că “naționalismul și șovinismul au fost străine bucovinenilor”, mai ales că “sistemul de reprezentare în Dietă după acordul din 26 mai 1910 a prevenit în mod efectiv discriminarea etnică în Bucovina”. Vorbitorul uită însă să se explice ce căutau celelalte etnii într-un teritoriu care era românesc în momentul cuceririi de către austrieci. Vorbitorul citează apoi tratatul germano-sovietic din 5 septembrie 1940 și cel din 22 octombrie 1940, dintre Reichul German și Regatul României, privind strămutarea populației germane din nordul și respectiv din sudul Bucovinei, apoi cel de-al doilea război mondial, care, împreună cu dificultățile create în anii războiului “rece” au întrerupt legăturile tradiționale dintre Schwaben și Bucovina.

Parteneriatul este în concepția sa “un nou capitol în relațiile dintre Schwaben și cele două părți ale Bucovinei”, din Ucraina și România, “peste granițe care păreau cu ani în urmă de netrecut”; “o piatră de temelie la construirea Casei noastre Comune, Europa”.

II. Din partea Ucrainei

Cuvântul d-lui dr. Georgij Filipciuc, președintele Administrației Teritoriale de Stat a ținutului Cernăuți a fost prezentat de către un funcționar al acestuia, I. Ștefăneț, ceea ce, după modesta mea opinie, a făcut de la început o notă discordantă față de nivelul reprezentării celei mai înalte a celorlalte două unități administrativ-teritoriale, care au încheiat Parteneriatul. Ștefăneț arată în cuvântul șefului său că, “ținutul Cernăuți este cel mai mic dintre cele 25 ale statului ucrainean”, dar “importanța sa deosebită” este dată de “situația sa geopolitică”. În ținutul Cernăuți sunt 69 de etnii, 15 societăți național-culturale, aparținând minorităților, din care nouă dintre ele sunt românești. Utilizând același limbaj din epoca stalinistă, aberant, vorbitorul relatează despre “populația moldovenească și românească”, laudându-se public asupra “grijii părintești” pentru ocrotirea românilor; la nivelul anului 1996/1997 funcționează 93 de școli în care se predă în limba română (în 86 exclusiv românește, iar în șapte se face predare mixtă româno-ucraineană), trei licee, o catedră de filologie la Universitatea din Cernăuți, nouă ziare și reviste în limba română, iar la radio și televiziunea locală 31,5% și respectiv 25% din timpul afectat în total în programul de emisie este destinat românilor și se transmite în limba lor. În 1996 au fost alocate 4,2 milioane grivne din bugetul din bugetul statului ucrainean pentru școlile cu predare în limba română. Sunt pregătite cadre care să predea în limba română discipline de: geografie, matematică, istorie și fizică. Se mai promovează și “dezvoltarea cultural-educativă în limbile polonă, germană și rusă” precum și limba idiș, într-una din primele școli de acest fel create pe teritoriul fostei Uniuni Sovietice. Vorbitorul apreciază că “consensul național în Bucovina ucraineană este un prețios tezaur moștenit de la generațiile anterioare”. Autorul citează relațiile foarte bune ce le are Ucraina cu Republica Moldova, Austria, Canada, Ungaria, realizarea triumfului Ucraina-Republica Moldova-România”, care poate fi “un fel de model creativ de aplicare a relațiilor interstatale”. Regiunea Cernăuți este importantă fiindcă aici “se intersectează drumurile comerciale din centrul, sudul și estul Europei”; ucrainenii au legături bune cu județele Suceava și Botoșani din România, iar în 1996 a fost semnat și un protocol de cooperare între raionul Hmelnițki și Bricianski din Moldova. Relații foarte bune sunt întreținute cu provincia Saskatchewan din

Canada etc. Vorbitorul își exprimă dorința “de a deveni – prin acest parteneriat – una din locuințele casei comune, pe care o numim Europa”.

III. Din partea județului Suceava

Economistul Gavril Mârza exprimă dorința de a reuni “inimile și bunele intenții de conlucrare prietenească, eficientă și benefică” pentru părți. Salută inițiativa d-lui Simnacher “de a realiza legături trainice, de colaborare, ce depășesc granițele și prejudecățile istorice”. Relevă că dl. Simnacher a vizitat de mai multe ori meleagurile sucevene și vizitele sale au fost urmate de gesturi prietenești din cele mai generoase și mai presus de toate de o permanentă disponibilitate pentru o colaborare fructuoasă. Vorbitorul se pronunță pentru “imperativul internaționalizării și spiritualizării relațiilor zonale”. El evocă frumusețea meleagurilor sucevene cu mănăstirile, “între care Voronețul “a opta minune a lumii” sau “Capela Sixtină” a Bucovinei. Speră într-o “viitoare conlucrare în toate domeniile vieții economice, sociale și culturale”.

În zilele ce au urmat semnării Parteneriatului, delegațiile au vizitat regiunea Schwaben. Între alte fapte demne de remarcat menționăm: vizita la casa unui fermier din Schwaben, care practică o agricultură intensivă, extrem de eficientă, dispunând de o impresionantă înzestrare tehnică. Între alte remarci, fermierul o făcea și pe aceea că în zilele noastre a mai încerca să practice o agricultură cu vitele, pe parcele înguste, înseamnă o reîntoarcere inconștientă la evul mediu. Remarca sa ne-a adus aminte de situația dificilă în care se află în prezent agricultura noastră, după actul de “dreptate socială”, acela de a li se reda foștilor proprietari pământul ce le-a aparținut, dar și actul de catastrofă națională, acela de a fărâmița pământul în loturi individuale, mărunte și de a mai practica o agricultură cu vitele, extrem de slab productivă.

În perioada 2-8 august 1997 s-a desfășurat programul celei de a treia întâlniri în cadrul proiectului EURODREIECK în județul Suceava la care au participat tineri studenți din cele trei județe Cernăuți-Schwaben-Suceava, în cadrul acțiunilor organizate de Institutul Bucovina – Centrul Rădăuți și Centrul de Studii de la Cernăuți, în problemele Bucovinei. În prima zi “de lucru”, participanții au vizitat Cetatea de Scaun de la Suceava și au audiat o prelegere despre istoria orașului Suceava, după ce, dimineața au participat la slujba religioasă ținută în bisericile ortodoxe și Catedrala Catolică din centrul municipiului. În drum spre mănăstirea Putna, din după-amiaza aceleiași zile, tinerii au fost introduși în istoria zbuciumată a acestei zone și în istoria mai largă a poporului român; cu acest prilej, cei prezenți au putut să afle că stăpânirea habsburgică n-a creat în Bucovina “un model” pentru Casa Comună a Europei de mâine ci un mozaic etno-lingvistico-religios, în interesul meschin al exploatarei cât mai profitabile a locuitorilor, autohtoni și alogeni. La Putna, participanții au vizitat mănăstirea și muzeul, s-au întreținut cu slujitorii acestui lăcaș despre particularitățile confesiunii ortodoxe.

În cea de-a doua zi, tema discuțiilor s-a axat pe: administrație, sistemul organizării politice, medii. Tinerii s-au întâlnit și au discutat cu primarul municipiului, Constantin Sofroni și cu președintele Consiliului Județean, Gavril Mârza; interesându-se de problemele cu care se confruntă această zonă. În aceeași zi a avut loc și o întâlnire cu membrii redacției ziarului independent “Crai Nou” din Suceava. În ziua de 5 august, tema discuțiilor s-a axat pe agricultură și industrie. Tinerii s-au întâlnit cu specialiști și conducători locali de la Camera de Comerț și Industrie, Suceava, cu colectivul de lucrători de la unitatea industrială “Stimas”, au vizitat Banca de Gene de la Stațiunea Agricolă și o gospodărie țărănească din zonă. La 6 august, în cadrul temei învățământ, educație, tineret, dezbaterile au prilejuit un larg schimb de opinii la Inspectoratul Școlar Județean Suceava, o expunere susținută de Inspectorul general prof. Ciubotaru și de prof. univ. dr. Mihai Iacobescu, despre structura rețelei școlare din județ, despre modul de organizare a elevilor și studenților; au fost vizitate Grupul Școlar nr. 2 din

Suceava și Muzeul Bucovinei, iar seara li s-a oferit oaspeților posibilitatea participării la o discotecă.

În ziua de 7 august, tema dezbaterilor a fost religie, biserică, mănăstiri. Tinerii au vizitat Voronețul și Mănăstirea-Humorului, au audiat și dezbătut o prelegere despre viața religioasă și bisericească, avându-l ca mediator pe părintele scriitor Constantin Hrehor. În aceeași zi oaspeții au vizitat salina Cacica și Catedrala catolică din localitate iar seara, au făcut un popas la Sucevița. În ziua de 8 august tema dezbaterilor a vizat aspectul social: minorități, folclor. Tinerii au avut o întâlnire cu reprezentanți ai minorităților germană și ucraineană, cu deputați ai acestora, cu oameni de vârste și profesii diferite, apoi au vizitat spitalul Rădăuți, Muzeul Etnografic Rădăuți și seara au luat parte la un spectacol oferit de grupurile participante la festivalul "Arcanul". În următoarea zi, participanții au audiat referate pe teme de turism și ecologie, protecția mediului etc. A fost vizitată stațiunea balneoclimaterică Vatra-Dornei, municipiul Câmpulung Moldovenesc și alte locuri din zonă.

Ultima zi a prilejuit participarea oaspeților la târgul olarilor de la Rădăuți, o retrospectivă metodico-didactică și vizionarea spectacolului de gală "Arcanul" al grupurilor folclorice.

Să sperăm că cele nouă zile de contact direct, pe multiple planuri, cu viața economică și spirituală din județul Suceava, a prilejuit tinerilor din Schwaben și regiunea Cernăuți, ca și colegilor lor români, momente pline de informații utile, de cunoaștere și stimă reciprocă, de încheiere a unor prietenii care să se verifice și să se continue în timp, spre beneficiul cooperării între cele trei unități administrativ-teritoriale.